

Η Μεσόγειος μπορεί να εξελιχθεί σε Αναπτυσσόμενη Ένωση

Η Μεσόγειος σήμερα είναι μία κατακερματισμένη περιοχή, που αποτελείται από μια μεγάλη ποικιλία περιφερειακών ομάδων, με τεράστιες αποκλίσεις στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Αυτό τονίζει στην πρόσφατη μελέτη “Σενάρια για την περιοχή της Μεσογείου” το World Economic Forum. Ωστόσο, οι πρόσφατες οικονομικές τάσεις δείχνουν μια σταδιακή αλλαγή στην περιφερειακή οικονομική δυναμική: δημοσιονομικές πιέσεις έχουν επηρεάσει αρνητικά το ρυθμό ανάπτυξης στη Βόρεια Μεσόγειο, ενώ οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις και το μεγαλύτερο άνοιγμα στο εμπόριο έχουν συσχετιστεί με αντίστροφα θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης σε αρκετές χώρες της Νότιας Μεσογείου, Διάγραμμα 1.

Ενώ οι συναλλαγές Βορρά - Νότου στη Μεσόγειο είναι σημαντικές, οι χώρες της Νότιας Μεσογείου εμφανίζουν τα χαμηλότερα επίπεδα εμπορικών συναλλαγών σε παγκόσμιο επίπεδο μεταξύ των γειτονικών χωρών, με κατά μέσο όρο μόνο το 5,7% των συνολικών εμπορικών συναλλαγών τους να διεξάγεται στη Νότια περιοχή της Μεσογείου, Διάγραμμα 2.

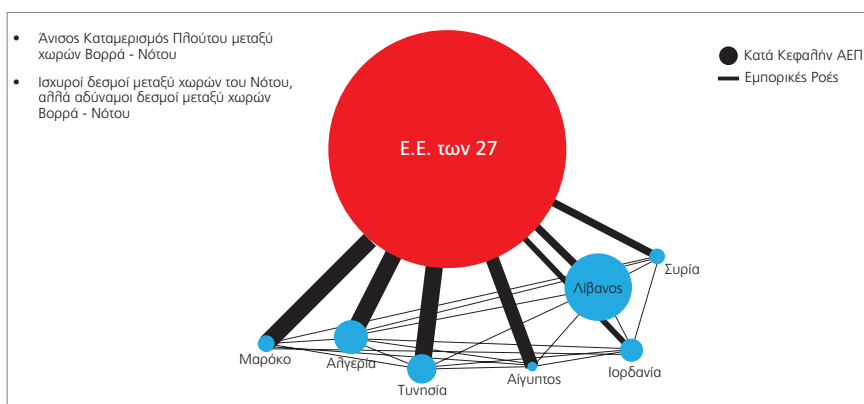
Η ανταγωνιστικότητα, επίσης, ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των χωρών της περιοχής, με χαμηλές βαθμολογίες σύμφωνα με την Έκθεση Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας του Φόρουμ 2011 - 2012. Σε σύγκριση με άλλες περιφερειακές ενώσεις, όπως είναι η Βορειοαμερικανική Συμφωνία Ελεύθερων Συναλλαγών (NAFTA),

η ανταγωνιστικότητα της Μεσογείου στο σύνολό της υστερεί σημαντικά σε όλους τους τομείς και ιδιαίτερα αναφορικά με το μέγεθος της αγοράς, την καινοτομία, την αποτελεσματικότητα της αγοράς εργασίας και την ανάπτυξη των χρηματοπιστωτικών αγορών.

Λαμβάνοντας υπόψη το στάδιο ανάπτυξης της περιοχής και της ανταγωνιστικότητας της τα κέρδη θα πραγματοποιηθούν μέσω της περιφερειακής ολοκλήρωσης στις αγορές αγαθών και εργασίας, στη δημιουργία κοινών υποδομών, στους αποτελεσματικούς και διαφανείς θεσμούς, στο εκπαιδευτικό σύστημα που θα προσαρμοστεί στις ανάγκες της αγοράς.

Διάγραμμα 1. Χώρες της Βόρειας και της Νότιας Μεσογείου, Πηγή: Scenarios for the Mediterranean Region, World Economic Forum, 2011

Διάγραμμα 2. Χώρες της Βόρειας και της Νότιας Μεσογείου, Πηγή: Scenarios for the Mediterranean Region, World Economic Forum, 2011

Περιφερειακή Πολιτική

Η εξέλιξη των εθνικών και περιφερειακών συστημάτων διακυβέρνησης είναι κρίσιμος παράγοντας για τη διαχείριση των συλλογικών προκλήσεων. Το επίπεδο του πολιτικού διαλόγου και η διάθεση συνεργασίας τόσο μεταξύ χωρών του Νότου, όσο και μεταξύ χωρών Βορρά - Νότου θα έχει ιδιαίτερα ισχυρό αντίκτυπο στην περιοχή.

Περιφερειακή Διαχείριση Πόρων

Πολλές χώρες της περιοχής αντιμετωπίζουν έλλειψη σε τρόφιμα, νερό, γεωργική γη ή/ και ενέργεια. Η κατάσταση έχει επιβαρυνθεί από τους ταχείς ρυθμούς αύξησης του πληθυσμού στις χώρες της Νότιας Μεσογείου. Ο τρόπος με τον οποίο η περιοχή στο σύνολό της διαχειρίζεται την πρόσβαση και τη χρήση των εν ανεπάρκεια πόρων θα μπορούσε να έχει σημαντικές επιπτώσεις στην οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική σταθερότητα.

Τοπικές αγορές εργασίας

Οι προκλήσεις της οικονομικής ανάπτυξης, η ανεργία και η μετανάστευση επηρεάζονται από τη ροή του ανθρώπινου δυναμικού κατά τις επόμενες δύο δεκαετίες.

Φιλόδοξα Σενάρια για την περιοχή το 2030

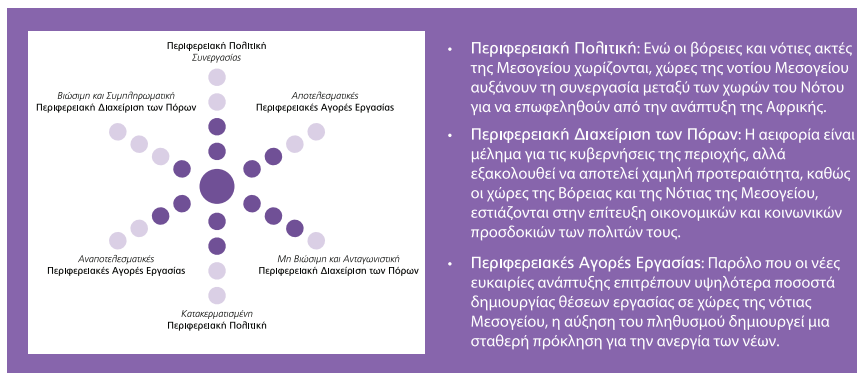
Διεύρυνση Συνεργασίας των Χωρών της Μεσογείου - Αφρικής: Με την Ευρώπη να στρέφεται προς το εσωτερικό της και τις προκλήσεις της, ειδικά τις δημογραφικές, οι χώρες της Νοτίου Μεσογείου κοιτάζουν την υποσαχάρια Αφρική, μοιράζονται τα οφέλη της ισχυρής ανάπτυξης σε ολόκληρη την ήπειρο μέσω της ολοκλήρωσης της ένωσης των χωρών του Νότου, Διάγραμμα 3.

Περιορισμός Πόρων: Η ισχυρή ανάπτυξη σε ολόκληρη την Μεσόγειο γίνεται προτεραιότητα σε βάρος της βιωσιμότητας των πόρων και της διαχείρισής τους, με αποτέλεσμα να παρουσιάζονται σοβαρές ελλείψεις σε τρόφιμα, νερό και ενέργεια, που θα συνοδεύονται από κοινωνικές κρίσεις σε πολλά μέρη της περιοχής, Διάγραμμα 4.

Οικολογική Κινητικότητα: Μετά από μια δύσκολη περίοδο, όπου η ανταγωνιστικότητα πλήττεται και στις βόρειες και τις νότιες μεσογειακές χώρες, η έλλειψη μιας περιφερειακής ανανεώσιμης ενεργειακής εταιρικής σχέσης θα δώσει νέα πνοή στην πολιτική και οικονομική ολοκλήρωση στην περιοχή, Διάγραμμα 5.

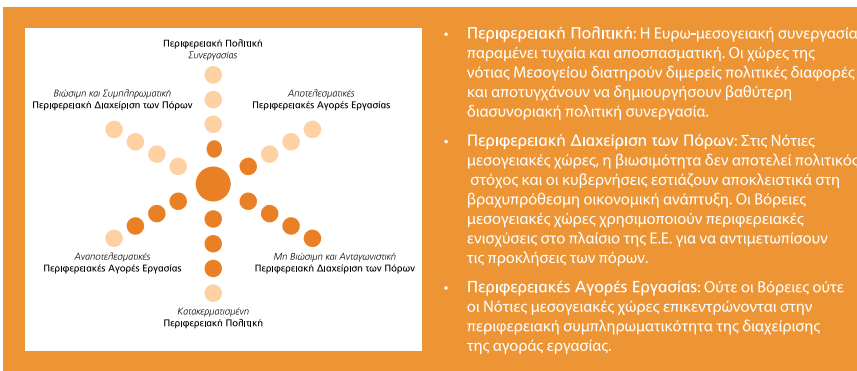
Επιπτώσεις για τους Ενδιαφερόμενους Φορείς

Η ποικιλομορφία που υπάρχει στην περιοχή της Μεσογείου λόγω και του

Διάγραμμα 3. Σενάρια για την περιοχή της Μεσογείου το 2030 - Διεύρυνση Συνεργασίας των Χωρών της Μεσογείου - Αφρικής, Πηγή: Scenarios for the Mediterranean Region, World Economic Forum, 2011

- **Περιφερειακή Πολιτική:** Ενώ οι βόρειες και νότιες ακτές της Μεσογείου χωρίζονται, χώρες της νοτίου Μεσογείου αυξάνουν τη συνεργασία μεταξύ των χωρών του Νότου για να επωφεληθούν από την ανάπτυξη της Αφρικής.
- **Περιφερειακή Διαχείριση των Πόρων:** Η αειφορία είναι μέλημα για τις κυβερνήσεις της περιοχής, αλλά εξακολουθεί να αποτελεί χαμηλή προτεραιότητα, καθώς οι χώρες της Βόρειας και της Νότιας Μεσογείου, εστιάζονται στην επίτευξη οικονομικών και κοινωνικών προσδοκιών των πολιτών τους.
- **Περιφερειακές Αγορές Εργασίας:** Παρόλο που οι νέες ευκαιρίες ανάπτυξης επιτρέπουν υψηλότερα ποσοστά δημιουργίας θέσεων εργασίας σε χώρες της νότιας Μεσογείου, η αύξηση του πληθυσμού δημιουργεί μια σταθερή πρόκληση για την ανεργία των νέων.

Διάγραμμα 4. Σενάρια για την περιοχή της Μεσογείου το 2030 - Περιορισμός Πόρων, Πηγή: Scenarios for the Mediterranean Region, World Economic Forum, 2011

- **Περιφερειακή Πολιτική:** Η Ευρω-μεσογειακή συνεργασία παραμένει τυχαία και αποσπασματική. Οι χώρες της νότιας Μεσογείου διατηρούν διμερείς πολιτικές διαφορές και αποτυγχάνουν να δημιουργήσουν βαθύτερη διασυνοριακή πολιτική συνεργασία.
- **Περιφερειακή Διαχείριση των Πόρων:** Στις Νότιες μεσογειακές χώρες, η βιωσιμότητα δεν αποτελεί πολιτικό στόχο και οι κυβερνήσεις εστιάζουν αποκλειστικά στη βραχυπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη. Οι βόρειες μεσογειακές χώρες χρησιμοποιούν περιφερειακές ενισχύσεις στο πλαίσιο της Ε.Ε. για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις των πόρων.
- **Περιφερειακές Αγορές Εργασίας:** Ούτε οι βόρειες ούτε οι Νότιες μεσογειακές χώρες επικεντρώνονται στην περιφερειακή συμπληρωματικότητα της διαχείρισης της αγοράς εργασίας.

Διάγραμμα 5. Σενάρια για την περιοχή της Μεσογείου το 2030 - Οικολογική Κινητικότητα, Πηγή: Scenarios for the Mediterranean Region, World Economic Forum, 2011

- **Περιφερειακή Πολιτική:** Μετά από μια περίοδο κρίσης και εγκατάλειψης, οι δύο ακτές της Μεσογείου δημιουργούν μια νέα εταιρική σχέση Βορρά - Νότου, με βάση την περιφερειακή συμπληρωματικότητα στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και στις αγορές εργασίας.
- **Περιφερειακή Διαχείριση των Πόρων:** Αειφορία και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας γίνονται οι βασικοί καταλύτες της αναθεωρημένης περιφερειακής εταιρικής σχέσης.
- **Περιφερειακές Αγορές Εργασίας:** Η συμπληρωματικότητα της περιφερειακής αγοράς εργασίας αποτελεί κεντρικό πυλώνα της αναθεωρημένης περιφερειακής εταιρικής σχέσης.

Η Μεσόγειος μπορεί να εξελιχθεί σε Αναπτυσσόμενη Ένωση

“ Δεξαμενή ευκαιριών η οικονομική, πολιτική και κοινωνική ποικιλομορφία της Μεσογείου ”

κατακερματισμού είναι μια μεγάλη ευκαιρία για συμπληρωματικότητα δράσεων στην περιοχή. Όποιο σενάριο συνεργασίας μεταξύ των χωρών της περιοχής και αν επιλεγεί στο μέλλον, είναι σαφές ότι η συμπληρωματικότητα ενεργειών θα αποφέρει σημαντικά οφέλη για την ανταγωνιστικότητα της περιοχής.

Συμπεράσματα

Το μέλλον της ανταγωνιστικότητας της περιοχής της Μεσογείου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις στρατηγικές επιλογές που θα επιλεγούν, από πολλούς και διαφορετικούς παράγοντες, τόσο στη βόρεια όσο και στη νότια Μεσόγειο. Ενώ η ποικιλομορφία της περιοχής αυτή τη στιγμή εκφράζεται από τα υψηλά επίπεδα του πολιτικού, οικονομικού και κοινωνικού κατακερματισμού, μπορεί εξίσου το ίδιο να θεωρηθεί ως ευκαιρία.

Και οι τρεις αβεβαιότητες που αποτελούν τη βάση των σεναρίων (περιφερειακή πολιτική, περιφερειακή διαχείριση των πόρων και των περιφερειακές αγορές εργασίας), δίνουν έμφαση σε αυτήν τη διαλεκτική ανάμεσα στην απειλή του κατακερματισμού και της ευκαιρίας διαφορετικότητας. Αυτό που τις κάνει να ξεχωρίζουν ως βασικές αβεβαιότητες για την περιοχή είναι, ότι δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν από κάθε χώρα ξεχωριστά. Ενώ βραχυπρόθεσμα, οι κυβερνήσεις μπορεί να είναι σε θέση να αποκρούσουν τις συνέπειες αυτών των αβεβαιοτήτων, η μετατροπή τους σε ευκαιρίες για τη μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα της περιοχής εξαρτάται από τις συντονισμένες ενέργειες όλων των πλευρών.

Μια συνολική - θετική στρατηγική που αυξάνει την προοπτική ανταγωνιστικότητας

για την ολόκληρη περιοχή της Μεσογείου απαιτεί την εμπλοκή και τη συνεργασία σε τρεις διαστάσεις:

Διασυνοριακή Συνεργασία: Η πολιτική συνεργασία μεταξύ των μεσογειακών χωρών αποτελεί εμπόδιο για την ανταγωνιστικότητα της περιοχής, ιδιαίτερα όσον αφορά τη διαχείριση των πόρων και τη μεταρρύθμιση αγοράς εργασίας. Ευρύτερες και βαθύτερες προσπάθειες συνεργασίας απαιτούνται τόσο από τις χώρες του νότου, όσο και από τις χώρες βορρά - νότου για να δώσουν ώθηση σε ενέργειες που θα δράσουν συμπληρωματικά και θα δημιουργήσουν σημαντικά κοινωνικά και οικονομικά μεταρρυθμιστικά προγράμματα.

Συνεργασία της Κοινωνίας: Η διεύρυνση των ανισοτήτων στα οικονομικά στρώματα, καθώς και το χάσμα μεταξύ των γενεών επηρεάζει την ικανότητα της περιοχής να αξιοποιήσει πλήρως τις παραγωγικές της δυνατότητες. Στρατηγικές για να αυξηθεί η συνεργασία της κοινωνίας των πολιτών θα μπορούσε να συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στην αντιμετώπιση των κοινωνικοοικονομικών εντάσεων και ελλείψεων στην αγορά εργασίας της περιοχής.

Διατομεακή Συνεργασία: Η επιχειρηματική κοινότητα έχει την ευκαιρία να οδηγήσει την περιοχή σε μια πορεία βιώσιμης ανάπτυξης, που να κεφαλαιοποιεί τις περιφερειακές συμπληρωματικότητες και να διαχειρίζεται ενεργά τα προβλήματα που δημιουργούνται από ανεπαρκείς πόρους. Πιο ριζική διατομεακή συνεργασία θα μπορούσε να δημιουργήσει σημαντικές ευκαιρίες για την αποτελεσματικότερη κατανομή των οικονομικών και ανθρώπινων πόρων. ①